

7. Hutcheon, Linda (2013) *A Theory of Adaptation* 2nd ed.: London and New York, Routledge.
8. McFarlane, Brian (1996) *Novel to film: an introduction to the theory of adaptation*. Oxford: Clarendon.
9. Mitchell, Keith D., Vander, Robin G. (2013) *Changing the Frame, Framing the Change. Perspectives on Percival Everett*. University Press of Mississippi, pp. 75-93.
10. Porter, Abbott H. (2008) *The Cambridge Introduction to Narrative*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press.
11. Rajewsky, Irina O. (2005) *Intermediality, Intertextuality and Remediation. A Literary Perspective on Intermediality*. No.6, pp. 43–64. [Electronic resource]. Available at: http://cri.histart.umontreal.ca/cri/fr/intermedialites/p6/pdfs/p6_rajewsky_text.pdf
12. Russett, Margaret. (2005) *Race under Erasure*. Callaloo. Vol. 28, November 2, Spring, pp. 358–368.

УДК 881.161.2-3.09

О. А. Галич

*Національний університет водного господарства та природокористування
(м. Рівне)*

Флора і фауна Заходу і Сходу в щоденнику Олеся Гончара

Галич О. А. Флора і фауна Заходу і Сходу в щоденнику Олеся Гончара. Натуралістичний простір щоденників Олеся Гончара сягає не лише України й колишнього Радянського Союзу, а й десятки держав Заходу і Сходу, у яких встиг побувати український письменник. Роблячи записи про флору і фауну США, Японії, Індії, Індонезії та інших держав світу, письменник звертає увагу на особливості рослинного й тваринного світу, відзначаючи його екзотику, часом зіставляючи з українською природою. Спостереження за рослинами, тваринами, птахами та комахами зарубіжних країн часто відбивають настрої автора, є суголосними його переживанням, думкам, творчим задумам, їхній реалізації. Окремі записи, що відтворюють флору і фауну, є викінченими художніми мініатюрами з яскраво вираженою образністю, метафоричністю, асоціативністю.

Ключові слова: щоденник, флора, фауна, настрої, мініатюра, довкілля.

Галич А. А. Флора и фауна Запада и Востока в дневнике Олеся Гончара. Натуралистическое пространство дневников Олеся Гончара касается не только Украины и бывшего Советского Союза, но и десятки государств Запада и Востока, в которых успел побывать украинский писатель. Делая записи о флоре и фауне США, Японии, Индии, Индонезии и других стран мира, писатель обращает внимание на особенности растительного и животного мира, отмечая его экзотику, временами сопоставляя с украинской природой. Наблюдение за растениями, животными, птицами и насекомыми зарубежных стран часто отражают настроения автора, являются созвучными его переживаниям, мыслям, творческим замыслам, их реализации. Отдельные записи, отражающие флору и фауну, является законченным художественным миниатюрами с ярко выраженной образностью, метафоричностью, ассоциативностью.

Ключевые слова: дневник, флора, фауна, настроение, миниатюра, окружающая среда.

Halych O. A. Flora and fauna of the West and the East in the diary of Oles Honchar. The fate presented to the Ukrainian writer Oles' Honchar, whose 100th anniversary was celebrated in April 2018, to visit different continents of the world, to get acquainted with the history and culture of the states of the West and the East, to see the peculiarities of their nature. The naturalistic space of the diaries by Oles' Honchar reaches not only Ukraine and the former Soviet Union, but also a dozen states of the West and the East, which Ukrainian writer managed to visit. Writing about the flora and fauna of the USA, Japan, India, Indonesia and other countries of the world, the writer pays attention to the peculiarities of the flora and fauna, noting it's exotic origin, sometimes comparing it with Ukrainian nature. Observations of plants, animals, birds and insects of foreign countries often reflect the mood of the author, are coherent with his experiences, thoughts, creative plans, their implementation. Separate records that reproduce the flora and the fauna, are finished artistic miniatures with a pronounced imagery, metaphor, associativity.

Key words: diary, flora, fauna, mood, miniature, environment.

Актуальність цієї праці має безпосереднє відношення до тих суспільно-політичних змін, які відбулися в Україні після здобуття нею незалежності у 1991 році. Саме завдяки цій історичній події для нашої держави з'явилася можливість надрукувати без купюр щоденникові записи багатьох українських письменників, значна частина яких тривалий час незаслужено замовчувалася. Щоденник – це мобільний жанр мемуарної літератури, що очима автора відображає

важливі громадсько-політичні процеси, які відбувалися в суспільному розвитку держави та світу, відбиває його погляди на творчий процес і доробок окремих письменників, українських і не тільки, розкриває світобачення і світовідчуття автора, подає відгуки на прочитані книги, переглянуті кінофільми та театральні вистави. Інколи навіть звернення до відтворення флори і фауни допомагає глибше простежити внутрішній світ автора, пов'язати його з існуючими у світовій літературі традиціями.

Будучи невід'ємною частиною мемуарної

творчості, щоденник несе в собі головні її особливості: суб'єктивність, ретроспективність, документальність, наявність двох часових планів, відсутність одного часового виміру, концептуальність. Окремі з цих рис у щоденниках виявляють себе інакше, ніж в інших жанрах мемуарної літератури. До того ж сам щоденник має й власну специфіку, яка не виявляє себе в інших жанрах спогадів: це – відносна регулярність записів, цілісність, уривчастість, фрагментарність, інколи обірваність, незавершеність думки тощо. Одним із таких творів, є щоденник Олесея Гончара, що побачив світ на початку ХХІ століття, уже після смерті автора й охоплює 52 роки його життя, з 1943 по 1995 рік.

Щоденник як окремий документальний жанр у творчості класика української літератури другої половини ХХ ст. досліджували А. Галич [1; 2], В. Галич [3; 4], М. Степаненко [8; 9; 10] та ін. Проте ніхто із зазначених науковців про флору і фауну в non fiction Олесея Гончара нічого не писав.

І хоча щоденник Олесея Гончара здебільшого представляє його як письменника, політика, державотворця, борця за мир, у щоденнику чимало місця відводиться й природі. Флора і фауна щоденників Олесея Гончара містить свідчення про десятки дерев, рослин, квітів, птахів, комах, риб, зокрема й екзотичних, що не зустрічаються на теренах України. Споглядання світу природи в записах нерідко відбиває настрої автора, є суголосним його переживанням, думкам, творчим задумам, їхній реалізації. Окремі нотатки є викінченими художніми мініатюрами з яскраво вираженою образністю, метафоричністю, асоціативністю. Інколи, коли ідеологічний тиск на письменника посилювався, а самого його обсідали хвороби, світ природи давав автору заряд стійкості й оптимізму. Чорнобильська катастрофа примусила Олесея Гончара звернути увагу суспільства на її наслідки для довкілля, зокрема й на долю флори й фауни.

Записи Олесея Гончара передають еволюцію його світоглядних позицій, поступову зміну орієнтирів, що відбулося в його оцінках політичних подій, ставленні до історії українського народу, його визвольних прагнень, української мови. Оцінки природи в щоденниках не так заполітизовані, як записи громадсько-політичного звучання. Проте і через них, можливо не так яскраво, але все ж можна простежити зміну світоглядних позицій письменника: перехід від позицій звичайної радянської людини, homo soveticus, до людини, що поважає західні демократичні цінності, традиції, що склалися в державах Заходу і Сходу. Перебуваючи в зарубіжних поїздках на різних континентах, письменник пильно вдивляється в життя американців, японців, німців, чехів, словаків,

індусів, індонезійців та представників інших народів, не оминаючи флору і фауну різних держав, часом порівнюючи її з українською.

Так, Олесею Гончару довелося кілька разів побувати в Сполучених Штатах Америки. Його оцінки природи цієї держави, часом скупі, часом розлогі, дають змогу відтворити кліматичні умови різних її регіонів, побачити їх очима людини, що виросла в зовсім іншій системі координат. Коли ж письменник бачить схожу рослинність чи тваринний світ, він ніби порівнює це з українськими реаліями. 16 червня 1955 року в поїзді, що мчить із Нью-Йорка до Сан-Франциско, Олесь Гончар занотує: “Америка пролітає за вікном вся в буйній зелені, в розквітлих трояндах, у сонці, в рум'яніючих черешневих садках...” [5: 184]. Ранок за вікном вагону дозволяє письменнику милуватися природою США: “Вранішнє сонце заливає країну, купаються в ньому сади, котеджі, мальовничі ферми і цілі міста...” [5: 184]. Різким контрастом відрізняється промислове місто Клівленд: “Після зелених просторів оце місто зовсім чорне як негр” [5: 185]. Проїжджаючи через американські пустелі в штатах Небраска, Колорадо, письменник стає надзвичайно скупим на пейзажні описи, він лише означає сувору флору цих місць, яку ні з чим порівняти в Україні: “Жодного деревця, пагорби кам'яністі...” [5: 186]. Аналогічними є й оцінки гірської місцевості США: “С к е л я с т і г о р и – невисокі, з чахлими смереками” [5: 186]. Схожих місць також в Україні немає, тому письменник є лаконічним в описі американських пустельних реалій, він лише фіксує на папері суворість цих місцевостей: “Ось їдемо весь день, а навкруги все пустиня й пустиня. Бура, безтравна, в якихось клубкуватих кураях та “кочках”, що нагадують затверділе, закам'яніле болото” [5: 187]; “Ніякої рослинності, тільки крем'яністі масиви, вкриті то колючкою, карликовими деревцями, а то й зовсім голі, з обрисами чудернацькими, що нагадують башти...” [5: 187]. Ця місцевість нагадала українському письменнику “солончакові степи Присивашся” [5: 187].

Тихоокеанське узбережжя Олесею Гончару здалося схожим на український Крим: “Магнолії цвітуть. Сонцем залитий весь край. Величні пальми ростуть відкрито. Цвітуть красиво ще якісь дерева – цілі клубки рожевого, синього цвіту, – як звати їх, точно не знаю, здається, азалії...” [5: 187]. Знайомлячись з Сан-Франциско та його околицями, звертає увагу на окремі види дерев, що нагадували письменнику українські верби: “Так званий Грецький театр (Колізей або Форум, відкритий), навкруги нього високі дерева – евкаліпти. Сріблясті, як верби” [5: 191]; “...Шумлять навкруги евкаліпти” [5: 191].

Олесь Гончар милується екзотикою

Тихоокеанського узбережжя США: “Їздили в Редвуд (Червоний ліс) – секвоевий заповідник за кілька миль від Сан-Франциско. Це шматок пралісу, мамонтових дерев, що чудом збереглися в складці місцевості на побережжі океану” [5: 192]. Ці мальовничі місця нагадали письменнику Кавказ, де йому доводилося кілька разів побувати.

Спостерігаючи вкрай урбанізований Нью-Йорк, Олесь Гончар звертає увагу на голубів, птахів, яким важко існувати в реаліях мегаполісу: “Сталевий Вавилон! Це таки-так. Дивно, як витримують тут оці голуби, що ходять між кам’яницями, щось видзьобують там. Мабуть, вони й літати розучились, бо яка птиця злетить вище хмарочосів, спроможеться вирватись з-поміж оцього кам’яного громаддя?” [5: 194]. Запис нагадує міні-новелу, у якій Нью-Йорк набирає обрисів легендарного Вавилону, в межах якого голуби розучилися літати.

Зіставляючи природу і життя США зі своєю батьківщиною, Олесь Гончар 26 червня 1955 року зазначив: “Цю країну з Україною можна порівняти, як ресторан з домом. Блиску багато, і зручно, і пишно, і сервіс повний, але нема того затишку й тепла, що є у нас вдома. Холодно, як в ресторані, пишному, величезному” [5: 193]. У цій оцінці ще помітна залежність Олесь Гончара від тодішньої радянської ідеології, але в подальших записах вона поступово зникає.

Відвідавши знову у вересні – жовтні 1973 року США, Олесь Гончар побував у Вашингтоні. Його вразила флора навколо пам’ятника Кобзареві в американській столиці: “Подорожник і шпориш стеляться біля гранітів пам’ятника Тарасові Шевченку. Рідна травиця біля його ніг... Перед пам’ятником – розкидистий берест. Трикутничок зелені споришевої – підстрижений газон, кілька молоденьких кленів... Листя кленове опале – на траві...” [6: 164]. Дерева і трави Вашингтона викликали в уяві письменника ті українські реалії, які супроводжували Шевченка на рідній землі. У Нью-Йорку біля будинку Організації Об’єднаних Націй Олесь Гончар відзначив чепурні газони, декоративні вишні, голубів. Троянди ж нагадали йому знайомі місця поблизу Києва: “Сад біля ООН над річкою. Газони, чепурні, як всюди. Вишні (мабуть, декоративні). Голуби пасуться. На газоні скульптура Вучетича “Перекуем мечі...” (вона тут якось ніби зменшена)... Троянди квітують. Нагадали Кончу” [6: 169]. Нью-Йоркські троянди викликали в уяві образ онуки Олесь Гончара Лесі, яка “мов бджілка, припала до квіття...” [6: 169].

Знову ж таки образ Лесі згадався письменнику, коли він 13 жовтня 1973 року відвідав Рай-Біч на березі Атлантичного океану, де серед дітей, що вовтузилися в кленовому листі, одна дівчинка здалася дуже схожою на онуку: “Дуже красиві, в яскравих багрянцях ліси. Клени, ясени ще яскравіші, ніж у нас. У Рай-Біч: океан і клени

палають. Діти, назгрібавши кленового листя, кубляться в ньому з галасом веселим... Одна – як Лесья” [6: 169]. Автор щоденника тут же відзначив відмінність США від України: “Через пару годин кленове опале листя вже стоїть край вулиці – в целофанових мішках. Кудись вивезуть” [6: 170]. Серед океанської фауни Олесь Гончар привернули увагу екзотичні лобстери, у дужках він навів й іншу назву цих морських істот: “Лобстери (лангусті)” [6: 169].

15 жовтня 1973 року Олесь Гончар відвідав острів, на якому споруджена статуя Свободи. У щоденнику він відзначив там невеличкий парк зі стриженою травичкою: “Парк невеликий, травичка стрижена, зелена, а навкруги – вода і теплий вітерець з океану” [6: 170].

У щоденнику є запис про поїздку до Філадельфії, у якій згадані комиші в болотах поблизу міста: “Поїздка і Філадельфію. Знов через Нью-Джерсі, крізь заводи та болота з комишами, куди мафія американська скидає свої жертви” [6: 171]. Комиші письменник бачив і в Україні, а згадка про жертв мафії, це все ще данина радянській пропаганді.

Інакшою бачиться флора і фауна Сходу, передусім Японії. Знайомство з азійською державою розпочинається з експресивного опису сакури: “Цвіте сакура, національне дерево Японії, яке в нас відоме, як декоративна японська вишня” (запис від 8 квітня 1961 року) [5: 267]. Автор щоденника порівнює національне дерево України – вишню – з національним деревом Японії – сакурою. При цьому він звертає увагу на поетичну символіку цих рослин, яка є майже протилежною у фольклорі українців і японців і відображає різницю в менталітеті обох народів: “Наша вишенька найчастіше поетично уособлює дівчину, є символом її ніжності і чистоти. Для японців же їхня вишня – це символ воїна, дух його доблесті, чистоти почуття його і життєдіяльності. Ось така психіка народу” [5: 267]. Спостерігаючи за японською молоддю, письменник розуміє символіку сакури: “Вони (молоді японці. – О. Г.) повні енергії, і я розумію поетичну символічність квітучої сакури, японської вишні, що квітує в ці дні по всій Японії” [5: 268]. Відвідавши шахтарське місто Омута, письменник залишив у щоденнику такий запис: “Чорне вугілля і квітуча сакура гармонійно поєднуються” [5: 270]. Саме тут, у шахтарському місті письменник “по-справжньому полюбив всю Японію” [5: 270]. “П о л я я п о н с ь к і. Вранці небо над полями повне жайворонків, як у нас. І так само щебечуть” [5: 272]. З співчуттям до тяжкої праці японського селянина, Олесь Гончар описує процес обробки рисових полів, де буйвол так нагадує українському письменнику вола: “Знов буйвол, впряжений в допотопне рало, і за ним – обливаючись потом, босий, труджений, по коліна в

багнюці селянин” [5: 278].

Знайомлячись з Японією, Олесь Гончар відвідує акваріум на березі Тихого океану, де милується морськими істотами, рибами, колір однієї з яких нагадав письменнику прапор батька Махна, про якого він збирався писати роман: “А к в а р і у м (в С і м о н о с е к і). На березі океану. Чудо природи. Риба, як троянда, як квітка. Риба довга й темна, як махновський прапор переливається. Риба зарилась в пісок, лише одне око зверху ворухиться, як окуляр чи камінець-самоцвіт.

В басейнах – кити, нерпи гріються, морські леви (випливають і ревуть лев’ячим ревом, ждучи, поки наглядач кине в пащечку йому рибину). А як він вимуштрував дельфінів (вони кожен з діркою-жабрами в голові). По сюрчку-свистку, попавловському рефлексу, дельфіни випливають один за одним з води, хапають високо кінець вірвовки і, потягнувши, підіймають прапорець на флагшток...” [5: 279]. Спостережливе око письменника заносить до щоденника яскраві подробиці з життя японської фауни, яку намагається приручити людина.

Як особистість, дитинство якої пройшло в селі, митець занотовує своє бачення сільської природи Японії, деякі рослини нагадують йому українські бур’яни: “Зелень рутвяна. Де-не-де біліють напнуті поліетиленові – довгі, ніби оранжереї, – грядки. Там вирощують овочі. Багато ячменю сіють (акуратними рядочками) і якоїсь маслянистої культури, що споріднена, певне, нашій свиріпі-сорняку. Серед чистих, зелених, охайних нивок – жовті плями цієї “свиріпи”. Все буйне, зрошується все. Ніде землі й клаптик не гуляє” [5: 272]. Для нього важливо, що японці бережно ставляться до землі, жодний клаптик якої не лишається необробленим, він перелічує культури, які вирощують мешканці далекої східної держави. Для себе Олесь Гончар виробляє таку вербальну формулу, яка відображає душу Японії: “Якщо питають тебе, що таке душа Ямато (Японії), відповідай: “Це квіт вишні, що розливає пахощі в променях вранішнього сонця” [5: 272].

Побувавши на південному японському острові Кюсю, Олесь Гончар занотував враження від поїздки до невеликого міста Асо, увагу на під’їздах до якого привернула екзотична субтропічна рослинність: “Їдемо в Асо. Бузковим цвітом цвіте гліцинія витка. Вздовж дороги високі криптометрії, схожі на кипариси. На схилах гори Асо траву щорічно випалюють, щоб краще росла молода і щоб знищити шкідників” [5: 272]. З гори Кумамото місто здалося письменнику розташованим, “як в зеленій чаші, оповите діадемою гір” [5: 273]. 16 квітня 1961 року Олесь Гончар записує до щоденника, не забуваючи жодної деталі: “Південний Кюсю – дивовижно красиві краї.

Цитрусові з плодами (кожен в паперовому мішечку на дереві). <...> А на рисових ділянках по коліна в мулі цілоденно трудяться селяни. А вода ще холодна” [5: 274]. Письменник звертає увагу на деякі екзотичні звичаї трудівників японського села: “В Японії роблять коровам і свиням масаж (2,5 год. щодня), щоб підвищити якість м’яса. Дуже смачне, ніжне після цього. Біднота, правда, рідко м’ясо вживає. Риба, травка, рис...” [5: 274]. У записі від 17 квітня 1961 року Олесь Гончар змальовує символічну постать японського селянина: “Япон[ський] селянин... Кожна рослиночка, кожен овоч виплеканий його руками. І корову щодня масажує, і в мулистій воді по коліна стоїть, всю весну бродить, готуючи землю під рис” [5: 276]. Працею цієї уявної людини вирощується сільськогосподарська продукція, розвивається рослинництво і тваринництво.

В околицях маленького південного містечка Ібускі, Олесь Гончар звертає увагу на флору навколишніх полів: “Цвіте конюшина. Буйнища зелені, крізь них – як крізь джунглі. Бамбук могутній” [5: 275]. Японські поля нагадують письменнику дослідні ділянки: “Кожен кущик картоплі причепурений, кожної стеблини торкалася рука” [5: 275]. Цим самим автор наголошує на надзвичайній працьовитості мешканців села східної держави. Там же автор звертає увагу на рисові поля сільських трудівників: “Біля самого океану серед зелені – рисові поля, налиті джерельною водою, дерев’яні, помережані ієрогліфами, почорнілі від океанських туманів хатини рибалок” [5: 277 – 278]. Зірке око письменника помічає селянина, який, разом з вірним буйволом, плекає урожай рису: “Знов буйвол, впряжений в допотопне рало, і за ним – обливаючись потом, босий, труджений, по коліна в багнюці селянин” [5: 278]. У селищі Йосімо Олеся Гончара зацікавив процес виробництва морської капусти, який він занотував 19 квітня 1961 року: “Жінки рибалок сушать на березі розвішану морську капусту. Її по кілька разів миють, після того як чоловіки вилунали її в морі. Тепер сушать, розвішавши на бамбукових перекладинах, як тютюн. Рибалки саме пішли в море за цією капустою. Дари моря. Її дістають бамбуковими жердинами з глибин моря” [5: 279]. У цьому ж селищі письменник побував у школі, де відзначив чудесні тюльпани, що “їх виростили самі діти” [5: 279].

У Хіросімі автор щоденника звернув увагу на знищене американською атомною бомбою місто, поспілкувався з людьми, що постраждали від ядерної катастрофи. Атомна бомба спалила майже всю флору і фауну міста, тому в записях кілька разів згадується, що “деревя в парку ще молоді” [5: 282], а серед тварин лишився “кінь гнідий. На місці, яке було опромінене, виростила б і л а шерсть. Ще двоє таких коней є” [5: 283]. У

іншому місці щоденника Олесь Гончар відзначив: “Дерева в Хіросімі всі молодші 16 років (час, що минув після атомного бомбардування. – О. Г.)” [5: 284]. На околицях міста “...зелень гір ... покрапана ліловим, бузковим цвітом гірської азалії” [5: 285]. Мандруючи центральною Японією (між Кіото і Токіо), письменник звертає увагу на бамбукові ліси: “Біля річок широких, але мілководних, з крем’янистими руслами – густі бамбукові зарості” [5: 286].

Під час других відвідин Японії у січні 1973 року, він помічає контрасти японської природи: “З одного боку – Тихий океан, рисові поля, дерева в плодах апельсинів, мандаринів, а праворуч височіє в снігах величава Фудзі!” [6: 136]. Олесь Гончар відзначає особливості релігійних вірувань японців, вони розвішують на деревах біля храму записки з бажаннями і гадають, що ті збудуться: “А дерева довкруг всі цвітуть білим – то записочки-бажання, що їх порозвішували віруючі” [6: 136]. Природа дозволяє цвісти камелії навіть у січні, про що йдеться в записі від 24 січня 1973 року: “І в січні тут, біля храмів, камелія (червона) цвіте” [6: 136]. Автор щоденника звертає увагу на квіти в готелі, які також відтворюють ментальність східного народу: “А в номері готельнім теж квіти: півники синенькі й три рожеві гвоздики незвичайної краси. З півниками у вазі стоять, як провісники весни” [6: 136]. На шляху до Осаки Олесь Гончар відзначив у щоденнику: “Траса блискуча, гори зелені (бамбук на схилах)”. У самому ж місті “азалія цвіте червоно, кущами ... Грядки живих тюльпанчиків...” [6: 137]. А ще увагу українського письменника привернув оксамитовий мох: “Штучно висаджують його – покриває всі схили. Килим оксамитового (так він зветься) моху, криптомерії вічнозелені, камелії в цвіту, і ми сидимо над звичайним камінням. Сюди приходять д у м а т и !” [6: 137].

Наприкінці 1973 року Олесь Гончар згадав про січневі відвідини Японії. У щоденнику лишився запис, який метафорично свідчить про силу духу цього народу: “Бамбук в японців вважається символом стійкості: порив вітру хоч як хилить його, але ніколи не зломить” [6: 174].

Утретє Олесь Гончар відвідав Японію з

парламентською делегацією у листопаді 1975 року. З літака він побачив “шахматні клітинки полів. Гайочки” [6: 239]. Успіхи острівної держави примусили письменника поставити далеко не риторичне в тодішніх радянських реаліях питання: “Японія з її клаптиками рисових полів виробляє рису більше, ніж може спожити. Ми ж із своїми просторами родючих земель весь час не виходимо із складностей... В чому річ? [6: 239]. У ресторані з майкою і гейшами Олесю Гончару не сподобалися місцеві звичаї, але й там він відзначив: “Що тільки й гарно і не набридає – це квіти, ікебана. Гарні троянди” [6: 240].

Наприкінці життя Олесь Гончар писав: “Я бачив людство. Від Португалії й до Японії, від Едмонтону й до Таїланду та островів Індонезії – все Бог щедро мені показав” [7: 474]. У іншому місці він зазначив: “І госпітальна палата десь на Єнісеї, й Асамблея ООН у Нью-Йорку та Сан-Франциско, диво правічного секвоевого лісу, і шум океану, і ласкавість полтавської Ворскли та місячні розбурхані ночі на Азові та в Айвазовському – все, все це увібрало одне-єдине людське життя...” [7: 516]. Доля дарувала Олесю Гончару побачити світ, познайомитися з історією та культурою держав Заходу і Сходу, побачити природу різних континентів. І хоча описи флори та фауни в щоденниках посідають не так багато місця, однак вони суттєво доповнюють бачення Олесем Гончаром світу, нагадують йому про тваринний і рослинний світ рідної землі.

Таким чином, флора і фауна Заходу і Сходу в щоденниках Олеся Гончара містить чимало свідчень про рослинний і тваринний світ, птахів, риб, зокрема й екзотичних, що не зустрічаються на теренах України. Споглядання рослинного світу, тварин, птахів, риб у записах нерідко відбивали настрої автора, були суголосними його переживанням, думкам, творчим задумам, їхній реалізації. Окремі записи є викінченими художніми мініатюрами з яскраво вираженою образністю, метафоричністю, асоціативністю. Письменник часто порівнював закордонні реалії з флорою і фауною України.

Література

1. Галич А. О. Деконцетрований портрет у щоденниках Олеся Гончара: особливості компонування // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Філологічні науки. 2013. № 22 (281) листопад. С. 82–90.
2. Галич А. О., Галич В. М., Галич О. А. Щоденники Олеся Гончара в парадигмі соціальних комунікацій і літературознавства. Луганськ: СПД Резніков В. С., 2013. С. 73–87.
3. Галич В. М. Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності : монографія. К.: Наук. думка, 2004. 816 с.
4. Галич Валентина. Представники “великих” і “малих” літератур у мемуарній і публіцистичній творчості Олеся Гончара // Погляди на спеціфічність “малих” літератур: беларуская і українская літературы. Мінск: Паркус плюс, 2012. С. 333–346.
5. Гончар О. Т. Щоденники: У 3-х т.: Т. 1 (1943 – 1967). 2-ге вид, випр. К.: Веселка, 2008. 455 с.

6. Гончар О. Т. Щоденники: У 3-х т.: Т. 2 (1968 – 1983). 2-ге вид, випр. К.: Веселка, 2008. 607 с.
7. Гончар О. Т. Щоденники: У 3-х т.: Т. 3 (1984 – 1995) – 2-ге вид, випр. К.: Веселка, 2008. 646 с.
8. Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. Полтава : ТОВ “АСМІ”, 2008. 396 с.
9. Степаненко М. І. Літературний простір “Щоденників” Олесь Гончара : монографія. Полтава : ТОВ “АСМІ”, 2010. 528 с.
10. Степаненко М. І. Світ в оцінці Олесь Гончара : аксіосфера щоденникового дискурсу письменника. Полтава : Шевченко Р. В., 2012. 284 с.

References

1. Galich A. O. Dekontsetrovani portret u shchodennikakh Olesia Gonchara: osoblivosti komponuvannia // Visnik Lugans'kogo natsional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka: Filologichni nauki. 2013. № 22 (281) listopad. S. 82–90.
2. Galich A. O., Galich V. M., Galich O. A. Shchodenniki Olesia Gonchara v paradigmi sotsial'nikh komunikatsii i literaturoznavstva. Lugans'k: SPD Reznikov V. S., 2013. S. 73–87.
3. Galich V.M. Oles' Gonchar – zhurnalist, publitsist, redaktor: evoliutsiia tvorchoi maisternosti : monografiia. K.: Nauk. dumka, 2004. 816 s.
4. Galich Valentina. Predstavniki “velikikh” i “malikh” literatur u memuarnii i publitsistichnii tvorchosti Olesia Gonchara // Pogliady na spetsyfichnasts' “malykh” literatur: belarускаia i ukrainskaia literatury. Minsk: Parkus plus, 2012. S. 333–346.
5. Gonchar O. T. Shchodenniki: U 3-kh t.: T. 1 (1943 – 1967). 2-ge vid, випр. K.: Veselka, 2008. 455 s.
6. Gonchar O. T. Shchodenniki: U 3-kh t.: T. 2 (1968 – 1983). 2-ge vid, випр. K.: Veselka, 2008. 607 s.
7. Gonchar O. T. Shchodenniki: U 3-kh t.: T. 3 (1984 – 1995) – 2-ge vid, випр. K.: Veselka, 2008. 646 s.
8. Stepanenko M. I. Publitsistichna spadshchina Olesia Gonchara (movni, navkolomovni i deiaki inshi problemi) : monografiia. Poltava : TOV “ASMI”, 2008. 396 s.
9. Stepanenko M. I. Literaturnii prostir “Shchodennikov” Olesia Gonchara : monografiia. Poltava : TOV “ASMI”, 2010. 528 s.
10. Stepanenko M. I. Svit v otsintsi Olesia Gonchara : aksiosfera shchodennikovogo diskursu pis'mennika. Poltava : Shevchenko R. V., 2012. 284 s.